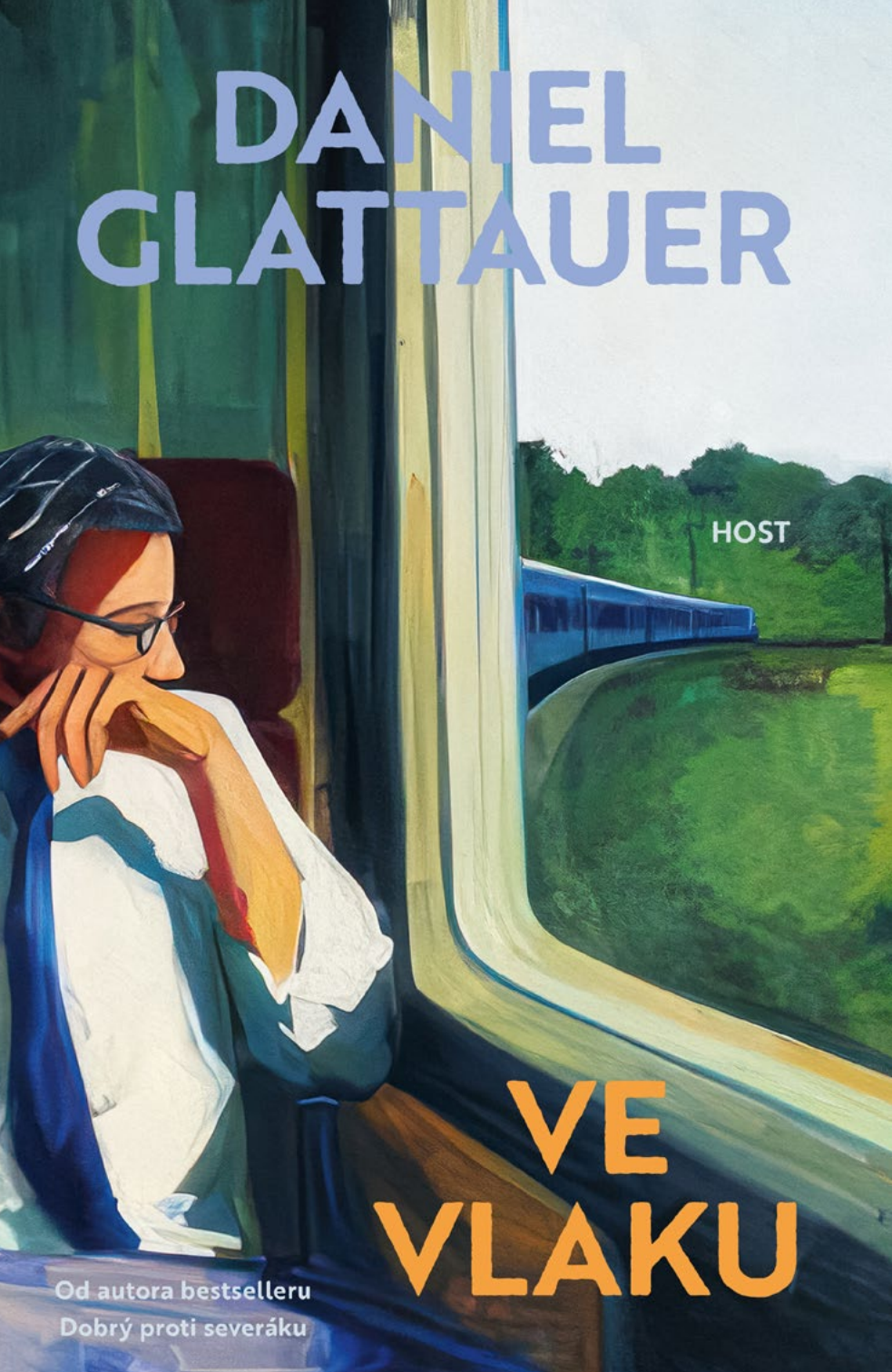

DANIEL GLATTAUER

HOST

VE VLAKU

Od autora bestselleru
Dobrý proti severáku

DANIEL GLATTAUER

VE VLAKU

DANIEL GLATTAUER

PŘELOŽILA VIKTORIE HANIŠOVÁ

VE VLAKU

BRNO 2025

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU je bez souhlasu nositele práv zakázána.

This book has been published with the financial support of the Republic of Austria: Federal Ministry of Housing, Arts, Culture, Media and Sport.
Tato kniha vychází s finanční podporou Rakouské republiky: Spolkového ministerstva pro bydlení, umění, kulturu, média a sport.

Original German title: „In einem Zug"
© 2025 DuMont Buchverlag, Köln
Cover illustration © T. S. Harris
Translation © Viktorie Hanišová, 2025
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2025
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-2888-2 (PDF)
ISBN 978-80-275-2889-9 (ePUB)
ISBN 978-80-275-2890-5 (MobiPocket)

Věnováno Lisi

VÍDEŇ-HÜTTELDORF

Šikmo naproti mně sedí žena středního věku. Spíše nižšího středního věku. Víc toho o ní zatím říct nemůžu. Nejsem člověk, který by si měřil ženy sedící ve vlaku šikmo naproti sobě, navíc středního, natožpak nižšího středního věku.

Děti, ty ano, na ty se dá zírat celé hodiny, ve vlaku i jinde, ty si toho vůbec nevšimnou, a když ano, pak jim to nevadí, jsou na to zvyklé. Dospělí pozdního středního věku, jako jsem já, se při pozorování dětí vždycky rádi a často zasněně zahledí do vlastního dětství nebo do dětství vlastních dětí, pokud nějaké mají. A pokud i jejich děti mají děti, pokoušejí se v nich rozpoznat sami sebe, zvláště tehdy, když jsou na ně zrovna velmi hrdí.

Nebo patří k jiné sortě lidí, jsou to dospělí se zlým pohledem, kteří se při každé vhodné příležitosti zmítají žalem. Tento typ zkoumá a odsuzuje jakoukoli formu nového, módního, zdegenerovaného dětství. Často vrtí hlavou a hledá ve svém okolí podobně naladěné lidi, kteří rovněž vrtí hlavou a stejně jako oni si myslí: Co z těch dětí jednou bude? Něco takového by se dřív nestalo. To dřív se... Ale to se dnes už nesmí říkat nahlas.

No co. Ať tak či tak, obě sorty dospělých pokaždé bez okolků zírají do míst, kde se nacházejí děti.

Během dlouhé cesty vlakem se dají nerušeně pozorovat i velmi staří lidé. Většina z nich to vítá a dokáže to ocenit, často mají dojem, že si jich konečně zase někdo všiml. Člověk by na ně však příležitostně měl povzbudivě pokývnout. Zhruba ve smyslu: bravo, dobrá práce, jste fakticky starý vojny a život, popřípadě jízdu vlakem zvládáte statečně, i když se u toho celí klepete.

Ale pozor. Když na staré spolucestující zíráte moc dlouho, vystavujete se nebezpečí, že se k vám přišourají slova. Nejdřív se šourají, pak začnou bubnovat a posléze se proti nim musíte bránit. A najednou vás starci zoufale vtáhnou do hovoru, ze kterého není cesty ven.

S věkem se totiž stupňuje potřeba sdílet. Člověk by tak neměl zapomínat, kam míří. V mém případě do Mnichova. Nacházíme se však teprve kdesi mezi Vídní-Hütteldorfem a Sankt Pöltenem. Kdyby se to zvrtlo, znamenalo by to dobré čtyři hodiny uspokojovat potřebu velmi starého spolucestujícího sdílet s vámi svůj život. V takovéto výchozí situaci je tudíž záhodno se radši na nikoho nedívat.

Ale co. Šikmo naproti sedí žena nižšího středního věku. Šikmo naproti proto, že si v naší čtveřici sedadel v otevřeném vagonu zabrala místo u okna, a když jsem přišel já a naznačil jí, že bych se posadil k oknu a ocitl se jí tak tváří v tvář, v těsné blízkosti, přímo na očích, koleno na koleni, ušklíbla se.

Krátká vsuvka: nesnáším, když si musím k někomu přisednout. A taky nesnáším, když si někdo přisedne ke mně. Například v kavárně.

„Promiňte, máte tu volné místo?“

„Ano, dokonce dvě místa, protože jsem na odchodu,“ opáčil bych té osobě rád.

Ale provedu to elegantněji. Odpovím: „Ano, samozřejmě, bude mi potěšením.“

K číšníkovi: „Účet, prosím.“

Jednou jsem sebral odvahu a odvětil: „Ne, bohužel tu je obsazeno, někoho čekám.“

Zavrženec poté ihned zaujal místo u vedlejšího stolu a trpělivě se mnou vyčkával, kdy se můj ohlášený doprovod konečně dostaví. Zpočátku doslova hořel nedočkavostí a posléze se nedokázal rozhodnout, jestli mě má považovat za lháře, nebo za ubožáka.

Usilovně jsem se snažil důvěryhodně před ním ztvárnit chudáka a pořád dokola jsem zoufale sledoval hodinky a iPhone. Jeho pohledy namířené na mě začaly vyzařovat hlubokou melancholii probuzeného soucitu. Nezbývalo mi než vstát a odejít.

„Vykašlala se na vás, že jo?“ zavolal za mnou.

Zpátky k vlaku Vídeň—Mnichov: z ženy nižšího středního věku jsem vycítil strach ze stísněnosti a dobrovolně se posadil na méně atraktivní místo u uličky šikmo naproti ní. Udělal jsem to tak rychle a rozhodně, že to mohla pokládat za mé rezervované sedadlo, hledané, nalezené, obšťastňující. Nechtěl bych, aby nabyla dojmu, že mi mé místo u okna svou přítomností znechutila. Nechci nikoho zahanbit. Nechci se k nikomu přiblížit moc těsně. A rozhodně nechci nikoho nakopnout. Takhle si aspoň oba můžeme natáhnout nohy. Všechno v pohodě.

Záhy mi utkví ve zmrtvělém koutku levého oka, co žena stejně jako já NEdělá. A sice tři věci naráz. Nečte si, nic neposlouchá, nespí. Žádný mobil, notebook, špunty do uší, kniha, dámský časopis, pánský časopis, odborný časopis, neodborný časopis, vůbec nic. A oči má otevřené a bdělé. (Nu dobrá, jednou jsem k ní letmo zašilhal. Nevšimla si toho. Nebo předstírala, že si toho nevšimla.)

Lidé, kteří jednoduše nic nedělají, se ihned vyjímají. Žijeme totiž v době, kdy člověka po deseti vteřinách nicnedělání, tedy bez multimediálně provozovaného rozptýlení, čeká pád do propasti. A ve vlaku obzvlášť, právě tam člověk spadne střemhlav dolů a nadechuje se vlakového vzduchu, což je samo o sobě varovným předstupněm deprese.

Fakt: žena sedící šikmo naproti ani já už dobrých patnáct minut vůbec nic neděláme. To je revoluce. Tím ponižujeme veškerý streamovací trh se všemi jeho miliardami nových obrázků, textů, postů, videí a podcastů, které nám v tomto okamžiku vyvrhl internet.

Spontánně mě napadne, že se žena právě stejně jako já věnuje téže činnosti odsouzené k vymření: myšlení. Možná dokonce i přemýšlení. Ale pak něco zaznamenám, ano, oficiálně ji při něčem přistihnu, když po ní sklouzne můj druhý vteřinový pohled: nedělá skoro nic, ale něco přece jen ano. Dívá se na mě.

Ženy nižšího středního věku, které se na mě dívají, to jistě nečiní — v tomto ohledu si nedělám iluze — z onoho konkrétního důvodu, který člověku přijde na mysl jako první. Dokonce se odvážím tvrdit, že od té doby, co se na ženy pamatuju, se na mě nikdy žádná cizí žena nepodívala proto,

že jednoduše nemohla jinak a musela na mě zůstat civět, jelikož si pomyslela: Fíha, ty bláho, nešálí mě zrak?

Takový pohled žen — označme ho jako lačný — známe z filmů. Ale nejen z nich. Po světě chodí muži, kterým se takové pohledy stávají pořád. Někteří se nacházejí dokonce v užším okruhu mých známých — nebo lépe řečeno se to stává jejich teď už plnoletým synům.

Mně se každopádně zatím žádný takový pohled nepoštěstil a šance na něj se už nějakých dvacet let každým dnem snižuje. Ženské pohledy, které na mně zůstanou viset, mají určitý charakter. V jazyce degustátorů by se daly označit termínem „zvětralý“ a „odstátý“, či dokonce „neharmonický“. Chybí v nich svěžest a perlivost. Byly už lepší ročníky. Takových pohledů se mi dostává.

Kromě toho existují dva druhy ženských pohledů, se kterými jsem už delší dobu konfrontován. Jeden mi říká: „Ano, jsi to přesně ty.“

Jsou ženy, které mi chtějí něco vnutit, předplatné, výherní lístek, růži za pět eur, dotazník, aby konečně získaly moje doposud chybějící osobní údaje.

A když mi nic vnutit nechtějí, pak ode mě chtějí něco získat. Podpis na záchranu stejně už víceméně vyhynulých zvířat. Souhlas se spásou duše zadními vrátky náboženství. Malý příspěvek pro dobrou věc, často na jejich vlastní záležitost. Něco takového. To je jeden druh ženských pohledů.

Ten druhý je specifičtější. Při něm jde skutečně o mou osobu. V tom případě si mě pohled vezme na mušku, stanu se předmětem zkoumání. Tyto pohledy jsou soustředěné, zaměřené, hloubavé. Pak se rychle přejde k věci a najednou se ocitneme uprostřed soutěže „Chcete být milionářem?“, otázka za pět set eur.

Takový pohled na mě právě míří. Proto přesně vím, co se na mě ve vagonu na místě šikmo naproti mně chystá. Jsem připravený, odevzdaný, ano, dokonce se na to i trochu těším, aniž přemýšlím o důsledcích.

„Promiňte, mohla bych se vás na něco zeptat?" řekne žena.

Následuje krátká pauza, při níž se do ženského pohledu vmísí známky údivu, ba i decentní náznaky fascinace. Někdy okamžitě odpovím: „Ano, jsem to já."

Tím svému protějšku ušetřím ostýchavou reakci a jisté zakoktání. Tentokrát si to vychutnám. Protože právě teď, kdy se na ni můžu podívat, kdy by bylo prohřeškem se na ni nepodívat, ihned vidím: žena je sebevědomá, zvládne to na první pokus, dokáže to jen pár slovy. Buď přijde: „Jste to vy, ten spisovatel?"

Nebo zvolí přímou cestu a zeptá se: „Nejste Eduard Brünhofer?"

Nebo ještě rezolutněji: „Že vy jste Eduard Brünhofer?"

Nebo k tomu rovnou přidá nádech exkluzivity: „To jste vy, *ten* Eduard Brünhofer?"

A posuňme tu scénu ještě dál. Odpovím jí: ano, to jsem já. Mrknu na ni, kývnu, ostýchavě se na ni usměju, tedy ne doopravdy ostýchavě, ale jen aby věděla, že si ani trochu nezakládám na tom, že jsem Eduard Brünhofer. Ve smyslu: někdo přece musí být Eduard Brünhofer, *ten* Eduard Brünhofer. V tomto případě jsem to já.

Budu ale předstírat jisté překvapení, jako by byla první, která prozradila tajemství, že jsem Eduard Brünhofer. Určitě ji to potěší. Tím to prakticky otočím naruby: na tom, že jsem Eduard Brünhofer, není nic mimořádného. Mimořádné je to, že poznala, že jsem Eduard Brünhofer. Je to její zásluha, já jsem jenom křoví.

A potom existuje několik alternativ, kam se to celé bude ubírat. Nadšení ze setkání by mohlo prolomit ledy, takže by řekla: „Jste to vy! Četla jsem všechny vaše knihy."

Pro doplnění: „Jsem vaše největší fanynka."

Nebo aspoň: „Jsem vaše velká fanynka."

Není to nic tak výjimečného, ani teď. Dobrá, dřív se to stávalo častěji.

Nu a pak následují různě odstupňované varianty. Například: „Některé vaše knihy mi přijdou senzační."

Senzační. Vynikající. Dobré. Fakt dobré. Celkem dobré. Ujdou. (Nikdy bych se nedoptával, které má na mysli.) Nebo, hodnotově neutrálně: „Už jsem od vás četla několik knih."

Několik. Hodně. Pár. Nebo: „Nedávno jsem si od vás něco přečetla."

(Nikdy bych se nedoptával co, na název si určitě nevzpomene.) Nebo, méně lichotivě: „Nedávno se mi dostala do ruky jedna vaše kniha."

Než jí z prstů vyklouzla. Nebo, v nejhorším případě: „Vždycky jsem si od vás chtěla něco přečíst. Jakou knihu byste mi doporučil?"

Z toho nekouká nic než dřina. V tom případě bych co nejpřívětivěji odpověděl: „Nejlepší bude, když se zeptáte svého oblíbeného knihkupce."

Přejděme ke konkrétní situaci. Žena nižšího středního věku ve vlaku, kterou bych teď, zatímco jí opětuju pohled, přirozeně mohl popsat blíže, jenže to neudělám, protože tu nejde o zevnějšek, tato žena se mě ptá: „Mohla bych se vás na něco zeptat?"

Zeptá se mě takovým způsobem, s takovou mimikou a takovým leskem v očích, které mě přimějí předpokládat,

že ode mě přečetla leccos, ne-li všechno, a že se jí to líbilo, nebo dokonce velmi líbilo.

Jsem pěkně napjatý a odpovím: „Ano, samozřejmě."

A teď k její otázce: „Nebyl jste kdysi učitel v Hegelgasse?"

Nebyl jsem kdysi učitel v Hegelgasse? Nejdřív ten šok musím strávit. Nebyl jsem kdysi učitel v Hegelgasse? Ne, nebyl. Nikdy jsem neučil. Ani v Hegelgasse. A „kdysi" už vůbec ne. „Kdysi" mě štve ze všeho nejvíc. Zjevně mi ani nevěří, že bych mohl vyučovat i teď, ať už v Hegelgasse, nebo někde jinde.

No jasně, kdysi dávno byl učitel. Teď je na zaslouženém odpočinku. Takže má roupy. A tak hupne do vlaku a vyrazí do Mnichova.

„Ne, nebyl." (Jsem kdysi učitel v Hegelgasse.)

„Och, promiňte," řekne žena. „Byla jsem si skoro jistá."

„To mě mrzí. Musela jste si mě s někým splést."

„Ano, omlouvám se."

Odvrátí se ode mě. Zavrtí hlavou. Stydí se. Důvodem jejího studu jsem já. Nemůžu to teď nechat být.

„A za koho jste mě považovala?" zeptám se.

„Za svého angličtináře. Někdejšího."

„Angličtináře?"

Dělám, jako bych chvíli přemýšlel. Ponechám ji v nejistotě, jestli by to aspoň teoreticky nemohla být pravda. Že to možná není až tak vzdálené od reality. Tím se zmírní její omyl i moje potupa.

Ale nakonec ve mně zvítězí tvrdohlavost.

„Ne, nikdy jsem angličtinář nebyl."

„Promiňte, ale ta podobnost je ohromná."

To už mi došlo. Chystám se ten rozhovor utnout. Dospěl do slepé uličky. Hledám vhodnou pěšinku, ale ze slepých uliček většinou nevede cesta ven.

„Jak dlouho jste ho neviděla, vašeho učitele?“

„To už je doba. Od té doby, co jsem u něj složila zkoušku dospělosti.“

(Pro Mnichovany: „Co jsem u něj maturovala.“) Mohl bych se samozřejmě doptávat dál, kdy to bylo, abych se dozvěděl, jak je stará, respektive mladá.

„Dneska už asi vypadá jinak.“

Netuším, proč jsem to řekl. Možná se od něj chci distancovat. Nikdy jsem nechtěl vypadat jako angličtinář, a už vůbec ne jako angličtinář, který dávno odešel do penze.

„Byl to můj nejoblíbenější učitel,“ prohlásí.

Usměju se. Buď šlo o cenu útěchy za omyl, nebo o skutečný kompliment. Řekněme, že správně je zadruhé. Připomínám jí nejoblíbenějšího učitele. Možná byl jen o deset let starší než ona. Odrostlý klučina, populární mezi děvčaty, určitě rodilý Brit, se suchým humorem, pihatými rameny a zrzavými vlasy.

Angličtinář, v původním znění: I love beautiful Vienna, charming Hegelgasse, best school with the loveliest pupils of the world. Otevřel si tím všechna srdíčka.

„Jak se jmenuje?“

Moje poslední otázka. Naprosto irelevantní. Ale dobrá pro zakončení hovoru.

„Kowaricek. Magistr Hubert Kowaricek,“ řekne.

Oh, very british. Ne, to nejsem já.

SANKT PÖLTEN

Nevystoupila. Bohužel ani nepřistoupil nikdo, komu bychom mohli nabídnout volné místo a kdo by se tak postaral o odvedení pozornosti. Sedíme bez zábran a nerušeně šikmo naproti sobě, ona je nadále okázale nečinná a já předstírám činnost, na kterou nemám chuť. Přinejmenším se mi ani trochu nechce věnovat podkladům pro Mnichov. Obecně vzato se nerad zabývám jakýmikoli podklady. Nesnáším podklady. Nesnáším přípravu na schůzky. A nejvíc ze všeho nesnáším přípravu na schůzku, která zahrnuje podklady.

A navíc mě irituje můj protějšek šikmo naproti. Není nic nepříjemnějšího — kecám, existuje spousta nepříjemnějších věcí, ale v takových situacích si člověk na žádné nevzpomene —, není nic nepříjemnějšího než mlčení po hovoru, jenž vznikl záměnou osob a složil se jako domeček z karet, s bývalou studentkou angličtiny jistého magistra Herberta nebo Huberta Kowaricka, kterou neznáte a nepřijde vám smysluplné na tom cokoli změnit, přesto jí nemůžete uniknout a netušíte, kdy vystoupí. Tipuju to na Linec nebo Salcburk. Ale do té doby je spousta času.

Kromě toho mě to udivuje. Skutečně mě to udivuje. Myslím to naprosto vážně, vůbec si nezakládám na tom, jestli

je moje tvář někomu povědomá. Obvykle si užívám, když mě nikdo nepozná. Pravděpodobnost není v zásadě vysoká, odjakživa jsem svou mediální prezentaci omezoval na minimum. Lidi mám sice rád, opravdu je mám rád, ale hlavně v písemném styku a rozhodně v jejich nepřítomnosti. Fyzicky vzato by mě měli prosím pěkně nechat nadále na pokoji. Proto se vyhýbám publicitě jako čert kříži.

Tady ve vlaku to ale nejde, a navíc tu stále sedí ta žena, šikmo naproti. Pohlédl jsem jí do očí. A věřte mi, že je to přesně ten typ ženy, je doslova prototyp ženy, která čte moje knihy a která tak i musí znát moje portrétní fotky z knižních obálek. A z toho důvodu je takřka nemožné, aby ji k mé tváři nenapadlo nic lepšího nebo řekněme nic jiného než angličtinář v nejlepších letech.

Věřím mimochodem, že mi dokáže číst myšlenky. Neboť už předtím párkrát zalapala po dechu, pak se však uchýlila k hodnotově neutrálnímu vzdychnutí. A teď už nastal čas. Otočí se ke mně čelem a řekne: „Ale i tak mi přijdete odněkud povědomý. Omlouvám se, že vás znovu…“

„Ne, neobtěžujete,“ opáčím jí. Doufám, že chtěla říct „obtěžuji“.

„Je možné, že…“

Zcela určitě, ale to teď musí vyslovit sama. Má takříkajíc druhou šanci.

„Je možné, že jsme se už setkali?“

„Setkali?“ Jsem překvapený, ale otevřený možnostem.

„Ano, celou dobu o tom přemýšlím. Možná na plese ve vídeňské Opeře?“

„Je mi líto, ale na plesy nechodím.“ Teď to na mě určitě zkusí s mnichovským Oktoberfestem. Při blití jsou si lidé blíž než při tančení valčíku.

„Nebo na berlínském maratonu loni v létě?“ zeptá se.

„Berlínský maraton většinou vynechávám. Mnohem radši mám wrestling na vídeňském Senném trhu.“ Pousměju se. Ona se na mě napůl pobaveně ušklíbne. Jsem si celkem jistý, že jí ta pointa došla.

Více než její oslí můstek mezi maturitou, tancem a maratonem ale rozhodně obdivuju její enormní snahu odhalit, odkud mě zná. Teď podnikne nový, už skoro zoufalý pokus.

„Promiňte, nemám to ve zvyku, ale já vás znám a jenom netuším, kam si váš obličej zařadit.“

Ukončeme to drama.

„Možná do knihkupectví.“

„Vy jste knihkupec?“

„Ne.“

„A tedy?“

„Píšu knihy.“

„Takže jste…“

„Přesně tak.“

„Spisovatel?“

„Ano.“

„A jak, ehm… jestli se smím zeptat… se jme…?“

„Jmenuju se Eduard Brünhofer.“

Následnou pauzu jsme si zasloužili.

„VY jste Eduard Brünhofer?“ Její pohled vám teď nepopíšu. Je příliš komplikovaný, nejdřív bych ho musel zanalyzovat.

„Ano, to jsem já.“

„To tedy ale sedím vedle celebrity.“

Vedle ne, ale šikmo naproti ní, přísně vzato.

A navíc: „Nejsem slavný, nanejvýš známý.“